

נשים "יוצאות דופן" בסיפורי התנ"ך (שיעור מס' 27)

ברוך אלסטר (alsterb@gmail.com)

א. נשים מצילות בתנ"ך

- 23 נשים מצילות ב-21 סיפורים (מבוסס על אוריאל סימון, **בקש שלום ורדפהו**, עמ' 185 ואי)¹
- 8 נשים שהצילו את בניהן/ילד בטיפולן: אם התינוק במשפט שלמה, רבקה, אם משה ואחותו, האשה התקועית (בסיפור הכיסוי), בת שבע, האשה השונמית, רצפה בת איה, אומנת מפיבושת.
 - 5 נשים שהצילו בני משפחה אחרים: יהושבע (אחינה), ציפורה (אישה), מיכל (אישה), אביגיל (אישה), רחב (כל משפחה).
 - 4 נשים שהצילו את הציבור אליו הן השתייכו: דבורה ויעל, האשה מאבל בית מעכה, אסתר.
 - 5 נשים שהצילו זרים שנקלעו לתחומן: המיילדות העבריות, בת פרעה, בעלת האוב, האשה מבחורים (יונתן ואחימעץ), האשה מצרפת.

ב. מאפיינים להצלה "נשית" - הכלל

- "עזר כנגדו" (שיתוף פעולה)
- "אם כל חי" (האם כאחראית על החיים)
- "חכמות" (הצלה על-ידי חכמה)
- "הטתו בָּרַב לְקָהָה" (כח שכנוע, מאחורי הקלעים)

ג. נשים מול גברים בשיעבוד מצרים (שמ' א', א-ב', י):² המיילדות, אם משה ואחותו

- הנשים פועלות בשיתוף פעולה, משה בודד
- הנשים פועלות ללא אלימות, משה פועל באלימות
- הנשים פועלות במצב משבר כללי, משה פועל בשגרה (אמנם קשה)

¹ ראו גם: עדנה הילביץ, **נשים מצילות חיים במקרא** (עבודת דוקטור, בר אילן תשע"ז)
² ראו גם: לאה מזור, "פריון ונשים בעיצוב ראשית ישראל במצרים", **מסכת ז** (תשס"ח)

ימי עיון בתנ"ך תשע"ט

2

ד. השאלה: האם יוצאות-הדופן מעידות על הכלל או מבטלות את הכלל?

ה. נשים שפגעו בצאצאיהן

- הנשים האוכלות ילדיהן (מל"ב ו', כד-לא). בהנגדה למשפט שלמה (מל"א ג' טז-כח)
- עתליה (מל"ב י"א). בהנגדה ליהושבע באותו סיפור.

ו. דבורה האשה הלוחמת

- נבואת דבורה – "ביד אשה" (שופ' ד', ח-ט)
- ההצלה ע"י יעל (שם, יא-כג)
- ביקורת מגדרית על דבורה בחז"ל? – מגילה יד ע"ב:

אמר רב נחמן: לא יאה יהירותא לנשי.

תרתני נשי יהירן הויין, וסניין שמייהו – חדא שמה זיבורתא, וחדא שמה כרכושתא.

זיבורתא – כתיב בה (שופ' ד', ו) "ותשלח ותקרא לברק", ואילו איהי לא אזלה לגביה.

כרכושתא – כתיב בה (מלכים ב כ"ב, טו) "אמרו לאיש", ולא אמרה: 'אמרו למלך'.

ז. בת-שבע – בבואה של אשה חכמה

- נשים חכמות בספר שמואל – אביגיל, האשה מתקוע, האשה מאבל בית מעכה: נגד אלימות, מראות נחיתות כפלי גבר אלים, גבר אחר מכיר בכוחן (גלעד שטראוס, "שלוש נשים חכמות בספר שמואל", **מגדים** כא [תשנ"ד]).
- בת-שבע פוחדת מאלימות אדוניהו, נחיתות כלפי דוד, נתן מכיר בכוחה. האם הצילה את שלמה? (מל"א א', יא-לא)
- בת-שבע מנסה להגן על אדוניהו מאלימות שלמה (ללא הצלחה), נחיתות כלפי שלמה, אדוניהו מכיר בכוחה (מל"א ב', יג-כה)